

Nova Prava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Človekoljubne ustanove Slovenska vas

Slovenski «Službeni list» z dne 11. januarja t.l. je objavil «Pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja». Ta pravilnik ureja ustanavljanje in poslovanje društev in ustanov, ki imajo človekoljuben značaj in ki se bavijo s plačevanjem pogrebnih stroškov, s podporami za slučaj bolezni in s pokojninami v slučaju onemoglosti. Vsebinska tega pravilnika je taka, da dejansko onemogoča poslovanje socialnih ustanov in organizacij in bo v bodoče zavarovanje pogrebnih stroškov, bolezenskih stroškov in pokojnin moralo preiti na zasebne zavarovalnice, ki poslujejo na kapitalističnih osnovah ali pa bodo te vrste zavarovanj ukinjene. Društva, ki so združevala v sebi večinoma osebe istega poklica, so s prispevki članov zagotovila pomoč v raznih življenjskih neprilikah. Poslovanje teh društev je bilo pod stalno in dobro kontrolo članov samih, ker je bil krog interesentov ožek. Nismo doživeli primera, da

bi take človekoljubne ustanove svoje članstvo zlorabljale odnosno so bile zlorabe takoj opažene in ukinjene. Pravilnik celo zahteva, da morajo društva poslovati na osnovi zavarovalno-matematičnih načel in pod kontrolo zavarovalnih matematikarjev. Vse to povzroča veliko stroškov. Tudi delavske strokovne organizacije bi bile s tem pravilnikom prizadete. Razumljivo je, da so društva na svojih zborovanjih proti določbam tega pravilnika ugovarjala. Ta pravilnik je brez potrebe posegel v socialno aktivnost naših podpor-nih društev. Pravilnik je negacija dobredelnih stremeljenj našega preprostega človeka. Pričakujemo, da bo pristojen minister ta pravilnik v najkrajšem času spremenil in ga prilagodil praktičnim potrebam vsakega dobredelnega društva, poleg tega pa seveda zagotovil solidno poslovanje takih društev, da bodo prispevki članov dobro uporabljani in vedno varno naloženi.

V zadnjem času je na vidnejši način oživelo zanimanje za slovensko vas, za njeno gospodarsko, socialno in zdravstveno stanje. Lani je banska uprava organizirala široko anketo, na kateri so bili iznešeni obširni referati o raznih vprašanjih, ki so usodne in življenjske važnosti za bodočnost naše kmečke hiše. Oglasili so se k besedi različni možje, ki poznajo slovensko vas in njene prebivalce in ki se morajo v eni ali drugi smeri zanimati za dogajanja in pojave na našem podeželju. Predmetna anketa je bila žalostno zborovanje, kajti na njej nismo čuli nič veselih in dobrih stvari, ki bi nam vzele strah in bojazen za bodočo usodo slovenske kmečke domačije. Slišali smo same žalostne reči in na koncu ugotovili, da naša slovenska vas, naš slovenski kmet in orator propada socialno, zdravstveno, gospodarsko in moralno. Stali smo po končani anketi kot pred žalostnim razodetjem in presenečeni nad resnico, bridko in težko resnico o naši ljubki slovenski vasi, ko smo pa vedno dosedaj le prevečkrat slišali velike slavonspeve

O kmetijski anketi je bila izdana posebna knjiga z naslovom «Socialni problemi slovenske vasi» v kateri je naslikana žalostna stran življenja na vasi. Pred kratkim je izšla tudi knjiga «Zdravje v Sloveniji» izpod peresa direktorja Higienškega zavoda g. dr. Pirca, ki v krepkih stavkih pove strašno resnico o zdravstvenih prilikah, ki vladajo na deželi, posebno v nekaterih okrajih naše banovine. Pred dnevi je imel dr. Pirc zanimivo predavanje v Ljubljani z naslovom «Raziskovanje naše vasi». Tudi na tem predavanju, kateremu so prisostvovali najresnejši poslušalci in katerim je bila nedvomno povedana najčistejša resnica, je bila razstavljena žalostna stran gospodarskega in zlasti zdravstvenega stanja v naši vasi.

Pričeli smo priznavati, da Slovenija spada k pasivnim pokrajinam, t. j., da zemlja sama ne daje zadosti kruha, rojstnost strašno pada, umrljivost, zlasti otrok narašča, umetni splavi se množe, populacijski porast naroda je skrajno malenkosten, ljudstvo skrajno nezdravo stanuje, ono se slabo in nezadostno hrani, oblači se beraško, ljudje nimajo zaslužka, v znatni meri prevladuje na vasi tip malega kmeta in kajžarja z veliko družino. Kmet zdravnika skoraj ne pozna. V nesreči je sam sebi prepuščen, za škodo pri živini ni zavarovan, vremenske neprilike ga gospodarsko ugonablajo, požar kmeta požene od doma. Beg v mesta in proletarizacija slovenskega človeka nevzdržno napreduje. Socialne politike in zaščite na vasi ni, šolskih poliklinik ne poznajo, higiena stanovanj in naselij je tuj pojem. Izgleda, da je močan sistem zadrugištva zajel samo nekaj sto izvoljencev.

Slovenska vas je na križ pribita. Preveč smo o slovenski vasi govorili, preveč smo ljudstvo zavajali v zmoto in v omotico, morda smo nad ljudstvom grešili z demagogijo, premalo smo ljudstvu dali resnične ljubezni in pomoči.

Ali vidimo kaj znamenj, da bo šlo znatno na boljše? Kdo za žalostno stanje na naši vasi nosi odgovornost? Ali smo mar vsi postali tavajoči Slovenci?

Naš boj

Z delom in živo podjetnostjo si lahko ustvarimo splošno blagostanje in zadovoljstvo

Zakaj vendar se vse velike in močne države tako zagrizeno in besno borijo za kolonije? Zato, ker potrebujejo ogromne množine industrijskih in drugih surovin, v mnogih primerih pa tudi novega prostora za kolonizacijo nadprirastka svojega prebivalstva.

kolonijah

V primerjavi s temi državami je naša Jugoslavija naravnost blagoslovljena, srečna in blažena dežela.

Njej ni potrebno iskati surovin in ozemlja, ker ima vsega v izobilju. Toda boriti se pa moramo; sicer ne z vojno za zavojevanje nečesa tujega, temveč le za ono, kar že imamo. Mi se moramo borovati s krampom in lopato v roki in ne z mečem. Naša država skriva v sebi neizmerna bogastva. Z delom in živo podjetnostjo jo bomo lahko igrade spremenili v pravcati raj splošnega blagostanja in zadovoljstva. Borba za kolonije, ki se bije med velesilami, naj nas le vzpodbuja k temu.

Nekaj želja

Vsako novo, doraščajočo generacijo je treba predvsem temeljito pripraviti za praktično življenje. Povečati in reorganizirati je treba naše šolstvo, zlasti v pogledu strokovnih, učiteljskih, obrtnonadaljevalnih in višjih šol. Z vsemi sredstvi je potrebno podpreti tudi znanost in umetnost. Tisk, radio in film so stvarno in bi morali biti tudi pri nas absolutno samostojni kulturni činitelji. Zato bi jih morali kot take zavarovati z modernimi in času odgovarjajočimi zakoni ter predpisi. Temeljite reorganizacije in iz-

Gospodarski, kulturni in socialni podvig našega naroda

popolnitve je potrebna tudi socialna politika. Zavedati se moramo, da je pravična socialna politika glavno jamstvo za ohranitev in razvoj vsake moderne države. Pri nas vlada ne bi smela več dovoljevati, da se v enih rokah kopičijo nesorazmerno visoki dohodki, izvirajoči iz večkratnega zaslužkarstva in kruhoborstva. Glede tujih priseljencev bo treba v zakonih odločno izpregovoriti, da se tujci in njihov težki kapital ne bosta smela za trajno vgnezditi v naši državi in

našem gospodarstvu, zlasti pa ne po dosedanji praksi, ko se tujci naduto in surovo proglašajo za gospodarje, z našimi ljudmi pa dosledno postopajo kot s hlapci in sužnji. Pozabiti tudi ne smemo, da je življenje slehernega državljanja za našo državno in narodno skupnost vir moči, ki sodeluje v obrambi državne in narodne eksistence. Zato je treba zdravju naroda posvetiti mnogo več pozornosti in podpore, kakor doslej, pa čeprav gre za najbolj oddaljeno in skrito hribovsko vas. Življenjska osnova države so in ostanejo z otroci čim bolj blagoslovljene, zdrave družin-

ne. Zato z voljo na delo, ker ne smemo zaostajati za drugimi narodi in državami!

Usoda železničarjev

Obupni položaj slovenskih železničarjev. — Spomenica U. J. U. Ž.

Oblastni odbor Udruženja jugoslov. narodnih železničarjev in brodarjev v Ljubljani je sestavil posebno spomenico, v kateri je naslikano gmotno stanje slovenskega prometnega osebja. Spomenica ugotavlja, da je železniško osebje izročeno nevzdržnemu propadanju in da je nujna od pomoč potrebna. V dveh smereh podčrtava spomenica potrebe prometnega osebja: v zboljšanju materialnih prejemkov in v povečanju števila zaposlenega osebja. Pri teh vprašanjih je prizadeto z družinskimi člani vred okoli 51.000 oseb. Kupna moč železničarjev je padla globoko pod minimum. Prejemki dosegajo komaj tretino predvojnih prejemkov. Gospodarsko stanje se stalno boljša in se bliža že stanju najboljših let. Prometno osebje pa od tega zboljšanja splošnega gospodarskega stanja nima ničesar. Draginja je porasla za najmanj 30%, prejemki pa so bili leta 1937. regulirani le za 3 do 8%, toda samo aktivnim uslužbencem. Osebje je preobremenjeno v službi ter je stalno zaposleno preko duševnih in telesnih sposobnosti, kar bi pri važnosti te službe nikakor ne smelo biti. Prejemki so v vseh ozirom nezadostni, posebno velja to za delavstvo. Tudi kvalificirani delavci so pri najbolj naporni službi slabo plačani, tako da niti ena kategorija železniških delavcev ne more zadostiti najnujnejšim življenjskim potrebam. Moralna moč prometnega osebja pada, na regulaciji prejemkov in ureditvi službe v našem železniškem prometu je interesirana vsa javnost. Mislimo, da finančne in gospodarske prilike pri malo dobre volje dopuščajo bistveno zboljšanje gmotnega položaja železniških uslužbencev in delavcev. Ureditev materialnega vprašanja prometnega osebja je bistveni in gotovo najvažnejši del ureditve našega prometa sploh.

Bratska Bolgarija

Dveletnica o potpisu pakta o medsebojnem večnem prijateljstvu

Pred dnevi sta proslavljali bratska Bolgarija in naša domovina dveletnico sklenitve in podpisa pakta o medsebojnem večnem prijateljstvu. Med vodilnimi državni ki obeh držav so bili ob tej priložnosti izmenjani izrazi najnovejšega razpoloženja obeh narodov drugega napram drugemu in ugotoviti smo mogli, da postaja prijateljstvo in bratsko čustvovanje med obema južnoslovanskima narodoma iz dneva v dan bolj globoko, pristrčno in trajno. Ob pogledu v zgodovino zadnjih treh desetletij se moramo nehote in s trpkim občutkom v srcu spominjati dogodkov, pa tudi s tragično pestrostjo. Bratomorni vojni v korist tujcev in obojih skupnih sovražnikov, nezasišanim pokoljem in mučenjem nedolžnega prebivalstva so sledila negotova, napeta povelja leta obmejnih incidentov in atentatov, z žičnimi ovirami prepredene meje med obema sosedoma in končno še tragična

smrt nepozabnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Še z njegovim delom, z njegovo voljo začeto in utemeljeno in z njegovo krvjo blagoslovljeno ter oplojeno prijateljstvo in bratstvo med Bolgarsko in Jugoslavijo je v zadnjih dveh letih silno napredovalo in se košato razbohotilo. In to v korist, procvit in napredek obeh držav!

Pakt večnega prijateljstva med Jugoslavijo in Bolgarsko ni bil noben akt politične oportunitete ali kake politične spekulativnosti, temveč je bil diktat in rezultat obojestranske enotne, globoko občutene in resnične potrebe ter neke brez-pogojne uvidevnosti, da je treba zagrniti vso bridko in grenko preteklost končno vendarle z zaveso pozabljenja in odpuščanja. Na mesto spominov na žalostno preteklost pa zaživimo res bratsko, pristrčno in nerazrušljivo življenje enih misli, ene duše, enega slovanskega srca! Dokazimo vsemu svetu, da kri res ni voda!

Neposredni stiki

Konference češke vlade z industrijskimi delavskimi zaupniki

Iz Prage poročajo, da je imel predsednik češkoslovaške osrednje vlade Beran pretekle dni dolgotrajno konferenco z delavskimi tovarniškimi zaupniškimi odbori v Strakonicih in s predstavniki delavskih tovarniških odborov iz mnogih tovarn na češkem jugu. Delavski predstavniki so mu predložili veliko število predlogov in pritožb, obenem pa so ga naprosili za najširšo pomoč pri reševanju vseh delavskih zahtev in potreb. Z zahvalo so naglašali odločne ukrepe vlade proti podražitvi življenjskih potrebščin in za izravnanje nivoja cen z delavskimi mezdami. Vlada je zagotovila, da bo v kratkem novelizirala zakon o kolektivnih pogodbah pred-

vsem v delavsko korist. V najkrajšem času bo tudi izdala celo vrsto drugih zakonov in odredb, ki bodo posegle globoko v delavsko življenje. Predvsem skrbi vlada sedaj za popolno odpravo brezposelnosti. Ta cilj bo dosežen že v začetku pomladi z graditvijo cest, regulacijo rek in potokov ter z drugimi, obče-koristnimi javnimi deli. Zgrajenih bo nekaj novih železniških prog in cest, docela preurejena bodo pa tudi zasilna delavska begunska taborišča v popolno zadovoljstvo delavcev. Predsednik vlade je izjavil, da se zaveda, da je češki narod — narod malih in srednjih ljudi in da mora zato vlada najbolj skrbeti ravno za interese delovnega ljud-

Razgled po svetu

Veliki dogodki

Navalu Francovih čet se republikanska armada ni mogla upirati. Republikanske čete so se umaknile iz Barcelone in Franco je slovesno okorakal na čelu zmagovalne armade v milijonsko in najbogatejše špansko mesto. Na ti-soče Špancev beži v Francijo. Republikanske čete so zavzele položaje na oznožju Pirinejev, kjer se hočejo postaviti v bran Francovi armadi. Francija nima namena aktivno poseči v špansko državljansko vojno. Republikanci sami ne bodo dolgo več sposobni, upirati se končni zasedbi cele Španije. Več ali manj se lahko smatra, da je borba v Španiji odločena v korist Franca in s tem tudi v korist Italije, ki se je španskih bojev udeleževala. Italija je mišljenja, da je prišel sedaj ugoden čas da z vsem povdarmom postavi svoje zahteve napram Franciji. Korsika, Tunizija in Džibuti so cilj italijanskih aspiracij. Francozi nasprotno odločno izjavljajo, da niso pripravljeni odstopiti niti pedij svojega ozemlja in naj bi se zgodilo karkoli, Anglija in Amerika stoje ob strani Francije, dočim je Italija odločena podpirati Nemčijo. Za predstoječo borbo si je Italija poleg nemškega zavezništva zagotovila podporo srednje in balkanske Evrope in tudi Poljska je stopila na stran osi Rim-Berlin. Resnost mednarodnega položaja dokazuje odločnost Francije, da takoj zasede španski Maroko, kakor hitro se po zmagi Franca ne bi umaknile italijanske čete iz Španije. Anglija je obveščena o francoski nameri in se zaveda posledic, ki bi v najbližjem času lahko nastale. Angleška vlada je pozvala prebivalstvo za prostovoljni vpis v vojsko. Že prvi dan se je prijavilo sedem milijonov prostovoljcev. Oborožene bodo tudi vse angleške trgovalne ladje, vse tovarne in važnejše strateške postojanke.

— Dva govora. Na slavnostni večerji, ki so jo priredili londonski draguljarji, je govoril angleški ministrski predsednik Chamberlain. Poudaril je, da si Angleška želi miru in da je proti vojni, ker ne bi prinesla nikakih koristi. Noben spor med narodi ni tako težak, da bi ga ne bilo mogoče rešiti s sporazumi. Svet naj pa ve, če navzlic dobri volji angleškega naroda ne bo miru, da je Anglija pripravljena na odločno obrambo svobode in človečanstva. — Na seji nemškega parlamenta je govoril Adolf Hitler, ki je prvi del svojega govora posvetil razlagi, kako je prišlo do usodnih dogodkov ob priliki zasedbe Avstrije in Sudetov ter do preganjanja Judov v

stva, to je delavca in kmeta, če hoče zagotoviti zdrav in miren razvoj države.

Smatramo, da bi ne bili taki večkratni neposredni stiki vodilnih državnikov z zastopniki delovnega ljudstva odveč tudi v naši državi. Vladna politika pa bi morala seveda potem hoditi tudi po enakih potih, kakor jih hodi bratska češkoslovaška vlada, ker le na ta način se bo dalo izboljšati življenje najširših ljudskih plasti. Ne le z obljubami na papirju, temveč s praktičnimi javnimi deli zagotovimo vsakdanji kruh našim revnim in brezposelnim državljanom ter njihovim družinam. Varčujmo pa tam, kjer so izdatki daleč previsoki ali celo nepotrebni. O tem naj razmišlja nova narodna skupščina, katere najsvetejša dolžnost je varovanje temeljnih življenjskih interesov vsega jugoslovanskega prebivalstva. Nemčiji. V drugem delu svojega go-

vora je obravnaval nemške zahteve po kolonijah. Nemčija potrebuje kolonije, da dobi živež in sirovine. Nikakor ne gre, da bi narode sveta delili med tiste, ki nekaj imajo in one, ki nimajo nič. Nemčija bo brez-pogojno podpirala Italijo v njenih kolonialnih zahtevah. Kdor napade Italijo, ima proti sebi tudi Nemčijo. Koncem govora je Hitler, govoreč o odnosih med cerkvijo in državo, poudaril, da bo za slučaj, da ne pride do mirnega sožitja, izvedel ločitev cerkve od države.

— Demonstracije v Italiji. Ko so prispele v Italijo vesti, da je Barcelona v rokah Franca, so se vršile v vseh večjih italijanskih mestih demonstracije, pri katerih se je vzklikalo: Doli Francija, zahtevamo Korsiko, Tunizijo, Džibuti in Nico! Tudi ves italijanski tisk je mišljenja, da mora italijanske žrtve v Španiji plačati Francija.

— Dar Anglije in Francije. Češko-slovaška vlada je dobila od Anglije in Francije posojilo 16 milijonov funtov, katerih ne bo nikdar vrnila. Tako imenovano posojilo je namenjeno za povzdigo češko-slovaškega gospodarstva.

— Zlato iz Španije. Republikanci so prepeljali iz Španije v Francijo 40 ton zlata in 8 ton srebra v skupni vrednosti 2 in pol milijarde Din.

— V francoskem parlamentu je predsednik vladé Daladier v svojem govoru poudaril, da je Francija dovolj močna, da lahko uspešno brani svoje ozemlje imperija. Francija ne bo dovolila, da se ji odvzame niti najmanjši del. Francija bo napravila vse za svojo neodvisnost in svoje dostojanstvo.

— Direktor italijanske fašistične stranke Farinacci je govoril na shodu v Berlinu in utemeljeval italijanske zahteve do Tunisa, Korzike, Nice in Džibuti.

— Prepočasi se usmerja k osi Rim-Berlin nova Češka, tako trdi nemško in italijansko časopisje. Po mnenju teh listov Slovaška novi čas bolje razume: Ustanovila je eno samo stranko in razpustila vse druge politične organizacije. Češka baje še vedno okleva.

— Železna garda v Romuniji nadaljuje s teroristično akcijo. V neki hiši v predmestju Bukarešte je nastala eksplozija. Ugotovljeno je, da je eksplodiral peklenjski stroj, katerega so položili člani Železne garde. Policija je izsledila delavnico za peklenjske stroje in aretirala več članov Železne garde, ki so izdelovali peklenjske stroje. Železna garda je imela v načrtu, da zaneti požare v različnih državnih poslopih.

— Češke koncesije Nemcem. Podpisana je bila pogodba, ko kateri ima Nemčija pravico, da uporablja češko-slovaško državno ozemlje za premikanje svoje oborožene sile. Češka je pristala, da nemške čete kadar koli hočejo, lahko prekoračijo češko-slovaško mejo.

— Katastrofalni potres v južni Ameriki. V državi Čile, ki leži na zapadni strani južne Amerike, je strahovit potres razdejal več mest in naselij. Posebno so prizadeta mesta Santiago, Concepcion in Chilan. Mrtvih je sto tisoč ljudi. Več vlakov je iztirilo in je našlo smrt pod razvalinami vagonov nešteto potnikov. V času potresa so bila gledališča in kinematografi polni obiskovalcev. Nihče ni ušel smrti, ker je potres popolnoma porušil vse stavbe. Po potresu so izbruhnili požari, ki so uničili še vse ono, kar je ostalo. Oblasti s silo izpraznjujejo po potresu prizadete kraje, ker se širijo epidemične bolezni.

TEKOM TEDNA

Živeti morajo

Po ministrski naredbi imajo sezonski delavci le takrat pravico do podpore pri Borzah dela, če dokažejo, da so v času redne zaposlitve v zadnji sezoni bili manj zaposleni kot štiri mesece. Takih sezonskih delavcev je malo. Večina sezonskih delavcev je zaposlenih vsaj 6 do 8 mesecev. Po naredbi je zato skoraj vse sezonsko delavstvo izključeno od podpor pri Borzah dela. To je pa gotovo krivično. Posebno stavbinsko delavstvo je težko prizadeto. Tisti časi so že zdavnaj minuli, da si je delavec lahko v sezoni prihranil sredstva, od katerih je lahko živel, ko ni imel zaposlitve. To bi morale upoštevati tudi Borze dela in izposlovati spremembo naredbe, da bi bili do neke meje tudi sezonski delavci deležni podpor. Banska uprava je menda zadnji čas dala Borzi dela na razpolago 50.000 Din, da jih razdeli onim sezonskim delavcem, ki so bili zadnje leto zaposleni 8 mesecev. Če se bodo vsi prizadeti delavci prijavili, jih bo gotovo 5000. Torej pride na vsakega delavca podpore 10 Din. S tem res ne bo veliko pomagano. Sezonski delavci, kot drugi delavci, plačujejo prispevke za Borzo dela in za bednostni fond, zato so upravičeni zahtevati podpore, ali pa — delo. Živeti morajo in naj bodo potem uradni predpisi taki ali taki.

Uredba o občinskih hranilnicah. Odslej bodo smele dati občinske hranilnice občinam le kratkoročna posojila, ki pa se morajo vrniti do konca proračunskega leta. Posojila smejo znašati samo 10% vlog. Z uredbo je dejansko onemogočeno vsako finansiranje trajnih investicij s hranilniškimi posojili. To pa v korist gradbene delavnosti gotovo ne bo. Upravičeno so začele občine, ki imajo svoje hranilnice, akcijo, da se uredba spremeni.

Delavska zbornica v Sarajevu je po odločbi ministra za socialno politiko dobila nove člane skupščine. Imenovanih je bilo 29 zastopnikov marksističnih strokovnih organizacij in 21 zastopnikov Jugorasa.

Za sezonske delavce. Kraljevska banska uprava dravske banovine pojasnjuje na razne intervencije, prošnje in povpraševanja, da za enkrat še ni dana prilika zaposlitve za sezonske poljedelske delavce v Nemčiji in drugih državah, ker se pogajanja glede določitve kontingenta s posameznimi državami še niso pričela. Opozarjajo se zato interesi, da se zaradi sezonskih poljedelskih del izven naše države ne obračajo na oblasti in druga mesta vse dolje, dokler ne bodo izdana navodila ne samo o tem, koliko in kakšnih delavcev je treba, temveč tudi, kam se je za delo obrniti.

Zaposlenost v decembru je po statistiki OUZD padla za 4365 članov, napram novembru 1938. Povprečna zavirovana mezda znaša 25,02 Din.

Železarna v Zenici je reducirala svoj obrat in odpuščala 600 delavcev.

Vojni invalidi, ki so aktivni državni nameščenci (ne dnevničarji), se pozivajo, da nemudoma predložijo vsa svoja izvršljiva rešenja po invalidskem zakonu iz leta 1929. Pristojnim krajevnim odborom Udruženja vojnih invalidov, isti pa naj jih do 5. februarja pošljejo Oblastnemu odboru v Ljubljano radi prevedbe na invalidske prejemke od 1. aprila t. l. naprej, v smislu nove invalidske uredbe.

Pri volitvah v Akademsko akcijo na ljubljanski univerzi so dobili napredni akademiki 620, katoliški akademiki pa 505 glasov.

Naša zunanja trgovina je bila v decembru aktivna za 1235. mil. Din. V letu 1937. je bila naša trgovinska

bilanca aktivna za eno milijardo dinarjev, dočim je bila leta 1938. le za 72,1 mil. Din.

Tovarna Kovina na Tezmem je odpovedala 90 delavcem službo.

V industrijskem procesu radi izdelovanja litopona v Domžalah je bil obsojen ravnatelj Milošević na 3 mesece zapora in 1 leto izgube častnih pravic. Jezernik Karel pa na 3000 Din globo.

Tudi iz Zagreba se seli industrija. Društvo diplomiranih ekonomistov je priredilo v Zagrebu anketo, na kateri so ugotovili, da se je tudi iz Zagreba pričela seliti industrija. Vzrok selitvi so veliki davki in drag električni tok. V Zagrebu se plača 75% samoupravnih doklad, v Beogradu pa le 25%.

Največje pomanjkanje trpe leški rudarji. Odložili so se zato, da prosijo oblasti, da se jim preskrbi delo v Nemčiji, ker ga doma ne morejo dobiti. Oblasti so pa pojasnile rudarjem, da Nemčija sprejme na delo le poljedelske delavce.

Gradnja novih železniških prog. Na seji ministrskega sveta je bilo sklenjeno, da se prične graditi veliki predor v tuzlanski sekciji nove proge Kraljevo—Banja Luka. Na skrajnih sekcijah proge Črnomelj—Vrbovsko se prične z deli. Razpiše se licitacija za dela na progi Karlovac—Bihač.

Bombaža je bilo preteklo leto v Južni Srbiji pridelanega 365 tisoč kilogramov. Z bombažem je zasejanih 4815 hektarjev. Domač pridelek bombaža morajo vsako leto odkupiti tekstilne tovarne.

Prekleujem, kar sem govoril napram tov. Feliks Tratniku in se zahvaljujem, da je odstopil od pravdanja. — Barlani A.

Pri mokrem in hladnem vremenu za sport, lov in strapaco namažite Vase čevlje z Šmol-gumitran mastjo za usnje. Šmol-gumitran mast za usnje napravi usnje prožno in nepremočljivo in isto konzervira. Radi mnogih ponaredb zahtevajte Šmol-gumitran mast za usnje znamke «Divja raca».

Na področju ljubljanskega mesta je bilo lani zgrajenih 103 novih zgradb s 414 stanovanji. Vrednost novih zgradb se ocenjuje na 36 mil. Din.

V rudniku Siveriću se je pripetila velika nesreča. V rovu je izbruhnil ogenj. Rudar Gore in inž. Jermol sta bila zelo opečena. Gore je umrl na opeklinah, ing. Jermol se bo pa pozdravil.

Za novega bana drinske banovine je bil imenovan Vladimir Jevtič.

V bjelovarski tovarni koles je eksplodirala velika peč za sušenje lak. Tovarniški prostori so vsled eksplozije zelo poškodovani. V oddelku tovarne, kjer je eksplodirala peč, k sreči ni bilo delavcev. Zelo je pa bila ranjena delavka, ki je delala na dvorišču pred objektom.

Zveza združenih delavcev je vstopila v Jugorasa. Pristop sta v Beogradu osebno javila župnik Križman in France Preželj.

V tovarnah cementa v Dalmaciji je bila podpisana kolektivna pogodba, s katero so bile delavstvu povišane mezde za 20 do 30%. Nočno delo bo plačano za 75 do 100% višje kot doslej. Kolektivna pogodba predvideva tudi plačane dopuste.

Odložene volitve

Minister za socialno politiko je odredil, da se vrše volitve obratnih zaupnikov v maju

Dne 16. decembra 1938 je minister za socialno politiko odločil, da se vrše volitve obratnih zaupnikov mesto januarja meseca februarja. Z odlokom z dne 30. januarja 1939 je minister za socialno politiko znova odredil, da se ne vrše volitve obratnih zaupnikov meseca februarja, ampak šele meseca maja 1939. S tem odlokom so razveljavljeni tudi vsi že določeni razpisi volitev meseca februarja.

Dr. Miloš Vauhnik:

Odškodninski zahtevki delavskih zaupnikov

Po določilih § 119 zakona o zaščiti delavcev delodajalci ne smejo odpustiti niti preganjati delavskih zaupnikov radi pravičnega izvrševanja njihovih dolžnosti po odredbah zakona. V praksi se je pojavilo vprašanje, dali se sme delavskemu zaupniku odpovedati pred potekom njegovega mandata, to je pred koncem koledarskega leta. Tozadevno velja danes splošno načelo, da se v nobenem slučaju ne more odpovedati služba pred koncem koledarskega leta in je ta teza ustaljena v literaturi kakor tudi v sodni praksi. Kakor hitro to drži, je jasno, da ima delavski zaupnik, ako ga delodajalec protizakonito odpusti pred potekom mandata, pravico za vso ostalo dobo zahtevati mezdo.

Zgodil se je slučaj, da je bil delavski zaupnik odpuščan meseca februarja. Po odpustu se je pritožil delavski zaupnik na kompetentne upravne instance in je bil delodajalec obsojen na večjo denarno kazen in je končno veljavno tudi minister za socialno politiko in narodno zdravje odločil, da je odločitev Banske uprave v Ljubljani bila pravilna, ko se je izreklo, da je odpust delavskega zaupnika v danem slučaju bil protizakonit. Upravno postopanje v tej zadevi je teklo skoraj dve leti.

Ko je bilo upravno postopanje končano, je delavski zaupnik nastopil proti delodajalcu in zahteval plačilo mezde za vso ostalo dobo koledarskega leta od meseca februarja naprej, ko je bil protizakonito odpuščan.

Delavski zaupnik pa je svojo pravdo izgubil, ker se je sodišče postavilo na stališče, da je zahtevek delavskega zaupnika že zastarel, ker bi delavski zaupnik svoj zahtevek moral uveljaviti v smislu obrtnega zakona, ki pravi v § 246, da se morajo ustvarjati zahtevki zbog predčasnega odpusta v šestih mesecih po izteku istega in ko je bilo moči jih uveljaviti, ker so drugače izključeni. Ker pa delavski zaupnik v danem slučaju v zakonitem šestmesečnem roku ni uveljavil svojih zahtevkov, je zahtevek zastarel in ga ni moče več uveljaviti.

Sodišče razlaga tako: Zakon o zaščiti delavcev z dne 8. februarja 1932 nima namreč nobenih določil o zastaranju zahtevkov delavskih zaupnikov. Prav tako tudi obrtni zakon z dne 5. novembra 1931 ne vsebuje nikakih posebnih določb o zastaranju omenjenih zahtevkov. V razdobju skoro 10 let bi bila socialna zakonodaja gotovo prišla do potrebe rešitve vprašanja in bi ob obnavljanju obrtnega zakona sli-gurno zahtevala ugodnejši zastaralni rok za zahtevke delavskih zaupnikov, če bi se ji to zdelo umestno in pravično. To se pa ni zgodilo in je vsled tega zakonodajalec gotovo mislil, da velja tudi za delavske zaupnike isti zastaralni rok kot za navadne delavce. Delavski zaupniki so delavci in jim funkcija delavskega zaupnika daje le privilegij glede odpovedne dobe, nima pa vpliva na zastaralno dobo.

Tako sodišče.

Navzlic temu, da so volitve odložene, priporočamo, da vsi naši zaupniki še naprej vrše vse predpriprave za volitve. V vseh obratih organizirajmo svoje zaupnike, ki naj poskrbijo zato, da bodo prijavljeni volilni odbori. Stavljajmo tudi kandidatne liste v smislu navodil vodstva NSZ. Skratka: Na delo, da bomo maja še bolj pripravljeni za volitve, kot smo že bili meseca februarja!

Vendar pa se s pridom lahko uveljavlja nasprotno stališče, da o šestmesečnem zastaranju v takem slučaju ne more biti govora, ker za slučaje delavskih zaupnikov § 246/1 obrtnega zakona ne pride v poštev. V citiranem paragrafu je izrecno rečeno, da se morajo staviti v šestih mesecih po poteku odpusta iz službe zahteve radi predčasnega odpusta ali predčasnega izstopa po §§ 240 in 241 ali radi odstopa po §§ 242 in 243 obrtnega zakona. Ti paragrafi pa imajo v vidu normalno službeno razmerje navadnega delavca. Nikjer pa ni v obrtnem zakonu rečeno, da mora tudi delavski zaupnik svoje zahtevke, ki mu pristojajo, napram delodajalcu, uveljaviti tekom 6 mesecev. Če je delavec samo delavec, ne pa tudi delavski zaupnik, je jasno, da mora svoje zahtevke uveljaviti tekom 6 mesecev. Če pa je delavec tudi delavski zaupnik, pa pridejo za njega v poštev splošna določila občega drž. zakonika glede odškodnine. Po teh določilih lahko uveljavlja delavski zaupnik tekom treh let svoje zahtevke, računajoč od dneva, ko je zaznal, da mu odškodninski zahtevki pripadajo. Da pa delavskemu zaupniku odškodninski zahtevki pristojajo vsled nezakonitega odpusta, zazna delavski zaupnik šele tedaj, ko dobi od banske uprave končno rešitev ministrstva za socialno politiko, glasom katere rešitve je končno odločeno, da delodajalec ni pravilno postopal, ko je odpustil delavca kot delavskega zaupnika.

Delavski zaupnik ima svoje pravice in dolžnosti, ki stojijo izven pravic in dolžnosti, katere predvideva obrtni zakon v predpisih za pomožno osebje v § 206 i. sl. obrtnega zakona. Pravice in dolžnosti delavskega zaupnika v obrtnem zakonu sploh niso obravnavane, zato je tudi izključeno, da bi obrtni zakon s svojimi določili v § 246 glede prekluzivnega roka imel zakonito določbo za zahteve, ki prihajajo iz pravic delavskega zaupnika.

Obrtni zakon daje razen tega v § 246 prekluzivni rok za zahtevke, ki izvirajo na strani delavca napram delodajalcu iz plačanega službenega razmerja. Služba delavskega zaupnika pa je brezplačna, ker določa § 117 zakona o zaščiti delavcev, da delavski zaupniki ne dobivajo za svoje delo nobene plače ali nagrade. Če je tedaj delavski zaupnik pri svojem delovanju kot delavski zaupnik imel kakšno škodo vsled nezakonitega postopanja delodajalca, potem ni nobenega dvoma, da sme te zahtevke uveljaviti po splošnih določilih glede odškodnine, ki so v občem drž. zakoniku, to tem prejšnjem boljši, ko zakon o zaščiti delavcev ne predpisuje nikakega posebne prekluzivnega roka za uveljavljanje zahtevkov delavskega zaupnika napram delodajalcu.

Bilo bi dobro, da se oglasijo takšni, ki se intenzivno bavijo s temi vprašanji, da se ugotovi pravilno stališče in omogoči pravilno in pravočasno uveljavljanje zahtevkov delavskih zaupnikov.

Iz naših delavskih krajev Na vprašanje - odgovor

Maribor

Kdor še ni poravnal članarine, naj to stori najpozneje tekom prihodnjega tedna. Prihodnji teden ustavimo list vsem, ki nimajo poravnane članarine za januar 1939. Poglejte v članske izkaznice in ugotovite, če ste med zamudniki. Kdor noče ostati brez lista, naj poravnava članarino.

Vsem članom mariborske podružnice NSZ toplo priporočamo samo one tvrdke, ki inserirajo v našem glasilu. Zahtevajte v vseh lokalih naš list. Kdor ga noče naročiti, ni vreden, da ga posečamo. Posečajte lokale, ki imajo naš list.

Kranj

Članski sestanek podružnice NSZ v Kranju se je vršil v nedeljo 29. januarja t. l. v društvenih prostorih kranjske podružnice NSZ. Po uvodnih besedah predsednika tov. Mlinarja je povzel besedo delegat centrale tov. Žerjal, ki je razložil pomen obratnih zaupnikov, nato pa podal izčrpno poročilo glede pogajanj kolektivne pogodbe. Pri slučajnostih se je vršila precej živahna razprava o nastalem položaju tekstilnega delavstva. Sestanek je bil zelo dobro obiskan, kar je dokaz, da se delavstvo zanima za svoja vprašanja.

Mežica

Pozivljamo vse članstvo, da se sigurno udeleži polnoštevilno članskega sestanka, ki se bo vršil v nedeljo, dne 5. februarja ob 14. (2.) uri popoldne v prostorih gostilne Stopar. Predaval bo tov. dr. Alujevič Branko o temi: **Važnost in pomen delavskih strokovnih organizacij.** Radi važnosti poučnega in prepotrebne predavanja pričakujemo polnoštevilnega odziva. Tovariši pripeljite tudi prijatelje in simpatizerje naše misli s seboj.

Žerjav — Črna

Ponovno sporočamo članstvu podružnice NSZ, da se vrši občni zbor v nedeljo 5. februarja 1939 ob 9. uri popoldne v posebni sobi gostilne Hobe v Črni. — Vsi in točno.

Medvode

Delavstvo tovarne Bergant v Medvodah se je korporativno pridružilo podružnici NSZ v Medvodah. Njihove zahteve se nanašajo predvsem na skrajšanje delovnega časa. Dvanajsturni delavnik ne ustreza delavskim zahtevam, ker imamo obrtni zakon, ki predvideva deset- oziroma osemurni delavnik. Zato se je delavstvo te tovarne organiziralo, ker ve, da se bodo razmere uredile, ako je delavstvo organizirano. Upamo, da bo vodstvo tovarne upoštevalo njih želje in da se razmere uredi v splošno korist delavstva in s tem v zvezi tudi vodstvu tovarne.

Razmere v tovarni Medič pa še vedno niso urejene, ker podjetje noče nič slišati o zahtevi delavstva po kolektivni pogodbi. Seveda se radi tega krši zakon, ker se nedeljske ure ne plačujejo s 50% pribitkom, kakor to določa zakon. Od delavstva se zahteva vedno več in delavstvo le želi, da bi končno vendar enkrat prišlo do pravega sporazuma in da bi nastalo med podjetjem in delavstvom razmerje, kakršno bi moralo biti.

Ljubljana

Ljubljanska podružnica NSZ sporoča, da se bo vršil redni letni občni zbor podružnice v torek, dne 7. februarja 1939 ob 6. uri zvečer v prostorih tajništva NSZ, Miklošičeva c. 22-II. Ker je dnevni red občnega zbora važen, prosimo, da se ga vsi člani brezpogojno udeležijo, ker se bo sklepalo o važnih organizacijskih vprašanjih. Zato vsi in točno.

Rudolf O. — Kranj. Delodajalec me ni prijavil v zavarovanje. Sem pa obol. Kaj mi je storiti? — Zglasite se pri ekspozituri OUZD, ki Vas bo sprejela v stalež bolnikov, ko se ugotovi, da ste bili res zaposleni. Bolniških dajatev zaradi neprijave ne boste izgubili. OUZD bo z delodajalcem zadevo že sam uredil. Po zakonu mora delodajalec, ki je opustil prijavo, nositi

do desetih tednov vse stroške zdravljenja in vse dajatve za delavca, ki je zbolel pred prijavo.

Franc M. — Ljubljana-Št. Vid. Mizararska industrija sili tudi vajence, da delajo prekournno delo. Ali je to dovoljeno? — Po zakonu o zaščiti delavcev ne smejo biti dalje zaposleni nego osem ur dnevno mladoletni delavci in vajenci pod 16. letom starosti.

Sv. Pavel pri Preboldu

Članski sestanek podružnice NSZ v Sv. Pavlu pri Preboldu se bo vršil v soboto dne 4. februarja t. l. v Zadrugnem domu. Prosim, da se sestanka gotovo udeležite.

Luče

Članski sestanek podružnice NSZ se bo vršil v nedeljo 5. februarja 1939 ob 12. uri. Članstvo naprošamo, da se članskega sestanka v polnem številu udeležite. Zastopnik centrale nam bo obširno poročal in pojasnjeval vse potrebno, za napredek naše organizacije.

Jesenice

Članski sestanek NSZ se je vršil v nedeljo 29. m. m. Na sestanku se je razpravljalo o položaju delavstva pri KID, o volitvah delavskih obratnih zaupnikov in o delovanju organizacije. Iz poročil je razvidno, da konjunktura pri KID ni slabša kot druga leta, vendar pa je z ozirom na prejšnja leta veliko manj zaposlenega delavstva. Stalno se dviga produkcija na osebo tako, da je do skrajnosti izrabljena delovna moč. Vsa ta izraba delovne moči v obratih pa ustvarja kader brezposelnih. Volitve obratnih zaupnikov so razpisane za 18. t. m. Razgovori, ki so jih vršili zastopniki vseh klubov na seji volilnega odbora, so se glasili, da naj bi bil pri teh volitvah zaupnikov KID enoten nastop, ter sa-

mo ena lista. Posebna poročila pa so bila podana o raznih težkočah, ki spremljajo organizacijske funkcije, predvsem vprašanje brezposelnosti. To stalno naraščanje brezposelnih ustvarja vznemirjenost in skrb za bodočnost. Podružnica bo imela v februarju občni zbor in je tov. Avsenik, član nadzorstva, obljubil, da bodo članstvu na razpolago blagajniške knjige, da bo imel vsak lahko vpogled v podružnično denarno poslovanje.

Prosvetni odsek NSZ — Jesenice nudi tovarišem in tovarišicam razna učna predavanja. Žal, da se nekateri člani ne zavedajo važnosti, ki jih taka predavanja nudijo in ne posečajo teh predavanj. Članstvo naprošamo, da obiskuje predavanja v polnem številu. Tudi v knjižnici se dobe brezplačno strokovne knjige. — V torek 7. t. m. ob 8. uri zvečer se vrši naslednje predavanje.

Knjižnica NSZ posluje vsak petek od 7. do 9. ure zvečer in ob nedeljah dopoldne od 9. do 11. ure.

Zdravniška služba Bratovske skladišnice: 5. februarja g. dr. Keržan Bartol, 12. februarja g. dr. Čeli Milan, 19. februarja g. dr. Tancar Avguštin, 26. februarja g. dr. Keržan Bartol.

Priporoča se manufaktura

ŠEPEC M. E.

Grajski trg, Maribor

**KUPUJTE LE
BLATNIK
ČEVLJE**
MARIBOR, GOSPOSKA 1

Posteljno perje

od Din 8.— naprej

kemično očiščeno se dobi pri

„LUNA“

samo Maribor, Glavni trg 24

**HARMONIKE
GLASBILA
MUZIKALIJE - NOTE**
le v specialni trgovini
PERC OTTO
MARIBOR, Gosposka 34
Prevozam vsa
popravila
Zahtevajte cenik!
Plačila na obroke!

**IVAN KRAVOS
MARIBOR**
priporoča: kovčke, ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike, gamaše itd.

Če si želite prihraniti denar
si boste gotovo pred nakupom ogledali našo zalogo
in naše nizke cene v manufakturni trgovini
FERENČAK & ŠETINC
MARIBOR, ALEKSANDROVA C. 30
zraven železnice Pinter & Lenard

POHIŠTVO!

E. ZELENKA

tovarna pohišiva, tapetništvo in vse stanovanjske opreme
MARIBOR, Ulica 10. oktobra štev. 5

Ob prenovitvi tvrdke nam je danes mogoče po izredno nizkih cenah nuditi najnovejše modele spalnic, jedilnic, kaučev, madracev, preprog itd. Obrnite se zaupljivo na nas in prepričajte se sami o nizkih cenah in solidni izdelavi. Dobite pa tudi vse na obroke!

*Milijoni
ljudi uporabljajo
in hvalijo že 50 let*
ŠMOL-pasto
kremo za čevlje

„OBNOVA“

NOVAK, MARIBOR

Jurčičeva 6

Najceneje kupite pri nas:
pohištvo, tapetniške izdelke, linolej
preproge, zavese, odeje, železno pohištvo, otroške vozičke itd.

DRAGO ROSINA
MARIBOR, VETRINJSKA UL. 26

ZALOGA GALANTERIJE, DROBNARIJ, PARFUMERIJE, PLETENIN,
PAPIRJA, ŠOLSKIH POTREBŠČIN, ČEVLJARSKIH POTREBŠČIN,
MOTVOZA, VRVARSKIH IZDELKOV I. T. D.

PINTER & LENARD

VELETRGOVINA Z ŽELEZNINO IN PUŠKARNA

VELIKA IZBIRA — CENE NIZKE